

เรือนทรงปั้นหยา Pan-Ya House

เรือนทรงปั้นหยาได้รูปแบบมาจากเรือนที่รับอิทธิพลแบบวิคตอเรียน (Victorian Style) หรือสากลนิยมได้เรียกเรือนคล้ายกันนี้ที่สร้างอยู่ในประเทศอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศสทั้งหลายว่า โคโลเนียลสไตล์ (Colonial Style) หรือแบบทรงอิทธิพลตะวันตกการสร้างบ้านเรือนที่ประยุกต์รูปแบบของยุโรปให้เข้า กับภูมิอากาศร้อนชื้นนี้ ผ่านการนำรูปแบบเข้ามาโดย มิชชันนารี พ่อค้าไม้ชาวอังกฤษ และข้าหลวงจากกรุงเทพฯ เป็นการสร้างเรือนในยุคที่มีเครื่องมือก่อสร้าง ที่ทันสมัย ทำให้การตัดผ่าไม้เพื่อทำเสาเหลี่ยม โครงสร้างคาน ซื่อ และฝาผนัง ทำได้ง่ายและมีความเรียบเกลี้ยง การประกอบโครงสร้างเรือนและการเข้าไม้ทำได้ เรียบร้อยสมบูรณ์มากขึ้น ประกอบกับการใช้ตะปูและนอตมาช่วยยึดโครงสร้างทำให้สะดวกและลดเวลาการ ก่อสร้างได้มากขึ้น เรือนทรงปั้นหยารับเอาวัฒนธรรมการใช้พื้นที่ในเรือนแบบตะวันตก คือมีการใช้เฟอร์นิเจอร์ ทำ ให้ต้องการพื้นที่ใช้สอยที่มากขึ้น หลังคาเรือนมีขนาดใหญ่เพื่อคลุมพื้นที่ใช้สอยไว้ได้ทั้งหมด มีการสร้างระเบียงรอบ เรือน (Veranda) เพื่อเป็นส่วนทางเดินหลักของเรือนและเป็นพื้นที่นั่งพักผ่อน ส่วนใช้สอยหลักถูกจัดไว้กลางเรือน

การโഴวเสาและ การ ยื่นชายคาเรือนช่วยลดปริมาณขนาดใหญ่ที่ดูหนักของเรือนทำให้เรือนดูโปร่งเบาอยู่ มากขึ้น ระเบียงด้านบน (Balcony) เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับบันไดหลักและชานแดดด้านข้างเรือน ตรงบันได มีระเบียง (ไชรอปีกนก) คลุมบันไดทางขึ้นเรือน มีการตั้งเสารับหลังคาคลุมบันไดที่มีลักษณะเหมือนเสาแหล่ของเรือน พื้นถื่นล้านนา หลังคาเรือนนิยมมุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์หางว่าว เรือนทางป้นหยามีทั้งแบบที่ไม่เน้นการตกแต่ง ประดับอาคาร แต่เน้นการแสดงออกในปริมาตรรูปทรงที่เรียบง่ายลงตัว แต่สง่างามหนักแน่น และแบบที่เน้นการ ตกแต่งแบบพิเศษ คือ เพิ่มความอ่อนหวานให้กับอาคารโดยการเพิ่มการฉลุลวดลายไม้บริเวณเชิงชาย ระเบียง แผง กันสาด หรือแผงบังแดด การลอบมูและตกแต่งคิ้วรอบเสาเรือน เป็นต้น

ชั้นบนของเรือนอนุสารสุนทรนี้ เป็นระเบียงมุขยื่นออกมา ด้านหน้า เชื่อมด้วยระเบียงยาวที่ทำล้อมรอบตัวเรือน ตั้งแต่โถง บันไดทางขึ้น ระเบียงด้านข้างยาวจนจรดด้านหลังเรือนภายในตัวเรือนชั้นบนเป็นห้องโถงที่มีบันไดลงสู่ ชั้นล่าง พื้นที่ชั้นล่างเป็นห้องโถงกว้างปิดผนังด้วยฝาไม้ทุกด้าน ระหว่างผนังเจาะช่องหน้าต่างเพื่อระบายอากาศ และให้แสงเข้าถึงในห้องโดยได้จัดสัดส่วนของตัวเรือนเป็นห้องขายสินค้าและที่อยู่อาศัยไปด้วยในตัว เนื่องจากเจ้า ของเดิมเป็นคนคบดีใหญ่ของเมืองเชียงใหม่ในยุคนั้น จึงมีระเบียงเดินชมสินค้ารอบตัวเรือนและมีชั้นล่างหรือชั้นใต้ ถุนเป็นแบบโรงหมอหรือคลินิก เพราะ บุตรชายของหลวงอนุสารสุนทรนั้นเรียนสำเร็จวิชาแพทย์และบิดาได้เตรียม ปลุกสร้างเรือนหลังนี้ไว้ให้แก่บุตรชาย เพื่อประกอบอาชีพแพทย์ตามที่เรียนมา พร้อมกับทำการค้าควบคู่ไปด้วย ใน ยุคนั้นเรือนหลังนี้จึงน่าจะเป็นร้านขายสินค้าที่มีระดับและใหญ่มากแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ข้อสังเกตอีก ประการหนึ่งของเรือนทรงป้นหย้า คือเป็นเรือนร่วมพื้นเดียวกัน ไม่มีส่วนที่เป็น "เต็น" มีบันไดขึ้นทั้งด้านหน้าและ ในบ้าน และไม่ถือคติความเชื่อเรื่องประตูตรงกันตามแบบล้านนาดั้งเดิม ซึ่งเชื่อกันว่าประตูตรงกันมักทำให้รับสิ่ง อัปมงคลเข้ามาอย่างเต็มที่ จึงมีประตูหลายบานที่อยู่ตรงกันอาจกล่าวได้ว่า เรือนอนุสารสุนทรสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่ อยู่อาศัยและสำหรับขายสินค้า จึงมีลักษณะแตกต่างไปจากเรือนล้านนาหลังอื่น

บรรณานุกรม

- ฐาปนีย์ เครือระยา. (2554). เรือนล้านนากับวิถีชีวิต. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐาปนีย์ เครือระยา. (2558). เรือนพื้นถิ่นล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐาปนีย์ เครือระยา. (2565). เรือนโบราณล้านนาในกลุ่มน้ำปิงพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สามารถ สิริเวชพันธุ์. (2537). เรือนชนบท. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาพร นาคบัลลังก์. (2549). พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.